

Kolombiya'da FARC ile Barış Müzakereleri Süreci (I)

Sibel KARABEL

Kolombiya'da yaklaşık yarım yüzyıldır süre gelen çatışma süreci bir yandan telafisi zor ekonomik ve insani kayıplara neden olmuş, diğer yandan da ülkede kaos, güvensizlik ve istikrarsızlık ortamının derinleştirmiştir. Kolombiya'nın jeostratejik konumu, ülkenin bağımsızlığını kazandığı 1800'lü yıllardan gelen siyasi yapılanması ve toprak mülkiyet sisteminin yarattığı 'eşitsizlik' argümanı ülkede birtakım terör örgütlerinin yeşermesine sebep olmuştur. Bu örgütler arasında FARC gerek nüfuz ettiği alan gerekse ülkedeki kayıplar anlamında ilk sıralarda yer almaktadır.

Kolombiya çatışma sürecinin birbiri içine geçen bir sürü unsurdan beslenmesi ve Kolombiya'nın Latin Amerika'nın en eski demokrasisi olmasına rağmen bu yönde kurumların yeterli etkinlik gösterememesi ihtilaf tanımlamasını daha karmaşık hale getirmektedir. Bunun yanı sıra, Kolombiya'daki çatışmaların tematik olarak ulusal ve hatta bölgesel sınırları aşip uluslararasılaşması 1990'lı yılların ortalarına denk gelmektedir. 1980'li yılların ilk kısmında başlayan barış müzakere sürecinin Batı'nın dikkatini çekmesi ve Batı'nın aktif rol oynaması da yine bu yıllarda başlamıştır.

Barış müzakerelerine üçüncü ülkelerin kısmen de olsa dahil olması sürecin devamlılığı ve sorumlulukların takibi açısından önem arz etme-

ktedir. Ancak bu noktada, Kolombiya Hükümeti'nin üçüncü aktörleri ne derece dahil etmek istediği ve üçüncü ülkelerin sürece nasıl katkıda bulunacağı belirleyici olacaktır. Bu doğrultuda analizde, Kolombiya çatışma sürecinin dinamikleri ve ülkenin en büyük terör örgütü olan FARC ile müzakere süreci incelenip sorunun uluslararası camiaya yansıtılmasına vurgu yapılmaktadır.

Kolombiya'nın Jeostratejik Konumu ve Terör örgütlerinin oluşumu

Güney Amerika'nın kuzeyinde bulunan Kolombiya, sahip olduğu 6,672 km'lik toplam kara sınırıyla Latin Amerika'nın 4. Büyük ülkesi olarak yer almaktadır. Kuzeybatısında Venezuela, doğusunda Brezilya ve güneyinde Ekvator ve Peru ile sınır komşusu olan Kolombiya'nın Pasifik Okyanusu'na ve aynı zamanda Karayip Denizi'ne de kıyısı bulunmaktadır.

Harita 1. Kolombiya Fiziki Haritası

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-fact-book/geos/co.html>

“Kolombiya'nın coğrafi altyapısının bir başka yansıması da ülkenin bağımsızlığını kazandığı 1800'lü yıllardan itibaren şiddet ve karışıklıklarla dolu döngüler şeklinde vuku bulmuştur.”

Kolombiya'nın jeostratejik konumu ABD, Venezuela ve Peru açısından doğrudan önem arz ederken ülkenin coğrafi özellikleri, devlet yönetimini ve nüfus dağılımını önemli ölçüde etkilemiştir. And Dağlarıyla çevrili Bogota, Medellín ve Cali şehirleri nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu ve adeta dışarıyla iletişimi sınırlı, korunaklı bir alan haline gelmiştir. Bu merkezi

bölgenin dışına çıktığında ise engebeli araziler ve dağlık bölgelerindeki hükümetin etkisi nispeten az olması nedeniyle terörist oluşumlara uygun zemin hazırlamıştır. Hatta, kimi bölgeler bazı terör örgütlerinin devletin yerine illegal vergi topladığı, kimi devlet hizmetlerini kendi adına sağladığı ve yaşayan halkın günlük rutinlerinde düzenlediği alanlara dönüşmüştür. Yapılan bir araştırma, 1980-2000 yılları arası silahlı grupların ülkenin tarıma elverişli alanlarının yaklaşık %50'sinin kontrolünde bulunduğunu öne sürmektedir.¹ Buna ilave olarak, terör örgütleri 1990'lı yılların sonlarına doğru ülkede bulunan 1050 belediyenin

yarisından fazlasının denetimini elinde tutmaktaydı.²

Kolombiya'nın coğrafi altyapısının bir başka yansıması da ülkenin bağımsızlığını kazandığı 1800'lü yıllardan itibaren şiddet ve karışıklıklarla dolu döngüler şeklinde vuku bulmuştur. Hükümetin 1800'lerden başlayarak borç açığını kırsal arazileri sistematik olarak satışa çıkararak kapatmaya çalışmasıyla toprak mülkiyeti düzeni oluşmuştur. Bu sistem ise küçük bir kesimin ülkedeki arazilerin büyük kısmına sahip olması-

¹http://www.globalprotectioncluster.org/_assets/files/aors/housing_land_property/Colombia%20HLP/Country_Profile_Land_Tenure_Colombia_2010_EN.pdf

²http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/MR1339/MR1339.ch1.pdf

la gelir dağılımında ekstrem/radikal farklılıklar yaratmıştır.³ Günün sonunda ise tarihsel olarak günümüze kadar devam eden şiddetin ve 'toprak eşitsizliği' argümanı ile temellenmiş bir sürü silahlı örgütün kurulmasının yolunu açmıştır.

FARC (Kolombiya Devrimci Silah Güçleri), ELN (Ulusal Kurtuluş Ordusu), EPL (Popüler Kurtuluş Ordusu) ve M-19 gibi sol tandanslı devlet-dışı silahlı örgütler bu grupların en fazla öne çıkanları olmuştur. Bunların yanı sıra, halkı adı geçen grupların sıklıkla başvurduğu adam kaçırmaya ve doğrudan saldırı gibi eylemlerden korumak üzere oluşturulan paramiliter örgütler⁴ de zaman içerisinde kriminal faaliyetlerde bulunmuştur. Ülkede bir yandan sınıflar arası eşitsizliğin körüklediği kutuplaşmalarla diğer yandan da merkezi devlet politikalarının uygulanmasını engelleyecek zayıf kurumlar nedeniyle çatışmalar canlı kalmıştır. Birbirini besleyen süreçler halinde ülke, FARC, ELN ile AUC'nin de dahil olduğu uyuşturucu ticaretinden gaspa, cinayetten bombalı saldırılara uzanan bir girdabın içine girmiştir.

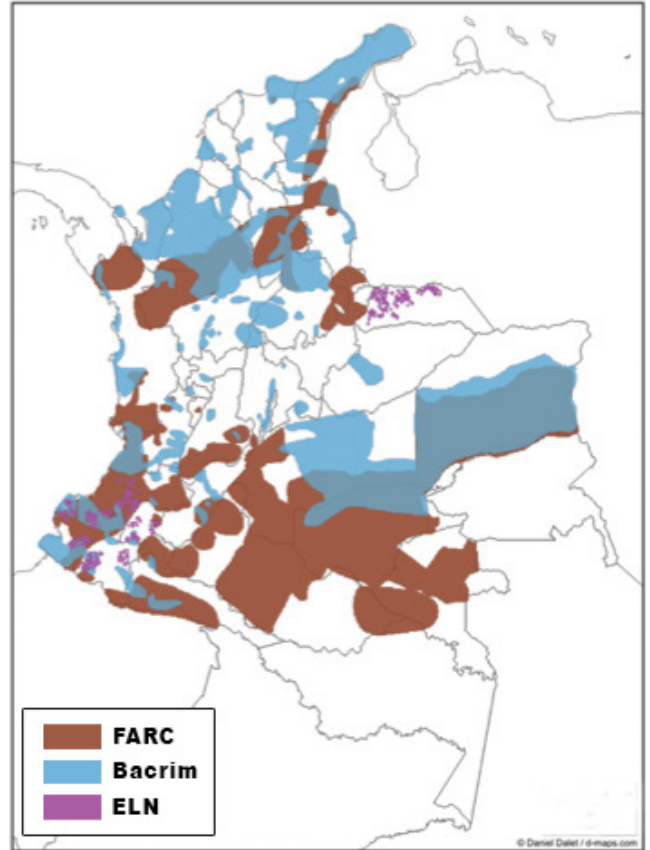
Kolombiya'daki terör örgütleri arasındaki en kuvvetli oluşum olan FARC, kırsal kökenli savunma gruplarının militerleşmesiyle ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra ELN, ülkedeki ikinci en büyük terör örgütü olarak genellikle 1959 Küba Devrimi'nden etkilenen öğrenci ve entelektüellerin başlattığı bir yapılanmadır. Her iki örgütün ortak mottosu kırsal alanların özelleştir-

³<https://www.sipri.org/commentary/blog/2013/200-years-landlessness-land-inequality-and-search-peace-colombia>

⁴ Tüm paramiliter örgütler 1980 yılında AUC (Kolombiya Birleşik Öz Savunma Güçleri) çatısı altında toplanmıştır ve resmi olarak 2006 yılında dağılmıştır. Ancak Bacrim gibi farklı oluşumlara dönüşerek faaliyetlerini devam ettirmektedir.

ilmesi ve köylünün ezilmesine karşı çıkmaktır. FARC 1970'li yıllardan itibaren ülkedeki adam kaçırmaya, şantaj ve suikastlerin büyük çoğunluğundan sorumluyken, ELN hükümetle doğrudan çatışmadan kaçınmıştır. Büyük ihtimalle, askeri kapasitesinin FARC'dan çok daha az olmasının etki ettiği bu durum ELN'yi Kolombiya'nın iletişim ve altyapı sistemlerine saldırılara yönlendirmiştir. Şunu belirtmek gerekir ki, bu örgütler kimi bölgelerde işbirliği yaparken kimi yerlerde ise birbirleriyle savaşmaktadır. Daha net bir tabirle, FARC'ın hem devletle hem de diğer silahlı örgütler ve sivil halkla çatışması, Kolombiya Hükümeti'nin mücadele alanlarını daha da zorlaştırmaktadır.

Harita 2. FARC, ELN ve Bacrim'in Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: http://colombiapeace.org/files/1404_colpeace.pdf

FARC’ın Kısa Tarihçesi: Misyonu ve Stratejileri

FARC ve benzeri oluşumların yapılanmasına etkileyen faktörlerin başında yukarıda bahsedilen Kolombiya’nın coğrafi özellikleriyle ilgili etkenler gelmektedir. Başka bir ifadeyle Kolombiya’nın jeostratejik konumunun sosyal eşitsizliğe neden olan toprak mülkiyet sistemiyle birleşmesi, kırsal kesimlerde yaşayan insanların haklarını savunmak adına kurulan devlet-dışı silahlı örgütlerin türemesine neden olmuştur.

“Devletin kurumsal anlamda etkin olmaması, yoksulluk, gelir dağılımındaki farklılıklar ve toprak alanlarındaki eşit olmayan paylaşım gibi ciddi sorunlar yaklaşık 200,000 insanın ölümüne neden olmuştur.”

Bunun yanı sıra, FARC’ın kendine özgü çıkış noktası, aslen ülkenin bağımsızlığına kavuştuğu 19. yüzyıl siyasi yapılanmasına kadar dayandırılabilir. Liberal ve Muhafazakar olarak tanımlanan iki politik geleneğin gerek devlet gerekse ekonomiye ilişkin keskin görüş ayrılıkları, ülkede 1902 yılına kadar yaklaşık 120.000 insanın ölümüne neden olmuştur.⁵ Bu ideolojik gerilim 1948-1958 arası devam eden ve “La Violencia” adı verilen dönemde ise ülke neredeyse savaş alanı haline gelmiştir. Bu 10 senelik dönemde özellikle kırsal kesimlerde (bilinçli ya da bilinçsiz olarak) devletin kurumsal anlamda etkin olmaması, yoksulluk, gelir dağılımındaki farklılıklar ve toprak alanlarındaki eşit olmayan paylaşım gibi ciddi sorunlar yaklaşık 200,000 insanın ölümüne neden olmuştur.

⁵ <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-19390164>

Kolombiya’yı bu zaman diliminde şiddet sarmalına saran ve ülkenin İkinci İç Savaşı olarak nitelendirilen ‘La Violencia’ döneminin atlatılabilmesi ise ‘Froncia National’ adlı siyasi anlaşmayla mümkün olmuştur. Anlaşmayla ülkede görece bir siyasi istikrar yakalansa da adı geçen iki parti dışında siyasi katılıma izin verilmemesi anlaşmaya ciddi etkisi olmuştur. FARC’ın ve benzeri örgütlerin çıkış noktalarının temelinde de bu ‘ayırıcılık’ refleksi yatmaktadır.

FARC’ın, 1960’ların başında kendilerini devlet tarafından dışlanmış olarak gören bazı Kolombiya Komünist Partisi (PCC) üyelerinin kırsal bölgelerde konuşlanarak, buralarda yaşayan insanların sesi olma misyonuyla ortaya çıktığı söylenebilir. Bu grup henüz ismi FARC olarak adlandırılmamışken 1964 yılında Kolombiya Hükümeti ile silahlı bir çatışma sonrası kurtulan 50 militanın Manuel Marulanda liderliğinde örgütlenmesiyle FARC’ın ilk adımları atılmıştır. Bu grup özellikle Bogota ve Cali arasındaki dağlık bölgede konuşlanmıştır. Zaman içerisinde de FARC’a katılan direnişçilerin büyük bir bölümü yoksul ve kırsal kesimlerden gelmektedir.

FARC kuruluşu sırasında askeri gücünü kuvvetlendirmek ve temel ihtiyaçlarını temin etmek amaçlarına yönelik rehin alma eylemlerine girişmiştir. Bununla birlikte, FARC’ın (zaman zaman değişiklik gösterse de) geleneksel olarak takip ettiği üç temel strateji bulunmaktadır:

- 1) Eylemlerini tüm ülke sathına yayarak devletin gücünü zayıflatmak
- 2) Başkent Bogota’nın özellikle karayolu ile diğer bölgelerle olan ulaşımını engellemek.

3) Örgütün en önemli finansman kaynağı olan kokainin üretildiği Kolombiya'nın güney kısımlarında FARC'ın kontrolünü artırmaktır.⁶

1970'li yıllar FARC'ın adam kaçırma faaliyetlerinin başlangıcını teşkil etmektedir. Daha çok politikacılar ve üst düzey toprak sahiplerini hedef alan bu eylemler arasında en çok yankı bulanı 250,000 dolarlık fidye için ABD Barış Gönüllülerinin kaçırılması olmuştur. Öyle ki, bu durum ilerleyen yıllarda günde neredeyse 9 kişinin kaçırıldığı sıklıkla görülmeye başlanmıştır.⁷ Bu süreçte FARC idari yapılanmaya da başlamış ve 1974 yılında çeşitli komisyonlar ve sekreterliğin bulunduğu birimlere yönelmiştir. Bu idari yapılar, 2000'li yılların sonuna gelindiğinde, 110 operasyonel birime ulaşacaktır. FARC'ın genel stratejisini belirleyen ve en üst düzey askeri yöneticilerden oluşan Sekreterlik bu birimlerin genel denetimini de yürütmektedir.

“1982 yılı örgütün doktrinsel olarak önemli dönüşüm geçirdiği bir yıl olmuştur. Yedinci Konferans adı verilen toplantıdan sonra adını FARC-EP (Halkların Ordusu) olarak değiştirmiştir.”

İdeolojik farklılıklarla başlayan çatışmanın dinamikleri, 1980'li yıllara gelindiğinde gerek müdahil olan aktörlerin etkilerinin yoğunlaşması gerekse şiddetin tırmanmasıyla boyut değiştirmiştir. Örneğin, devletin yeteri derecede varlık gösteremediği kırsal alanlarda özellikle

6 https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monograph_reports/MR1339/MR1339.ch3.pdf

7 1994-2001 yılları arasında FARC üyelerinin 5.000'e yakın kişiyi kaçırdığı öne sürülmektedir. http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR500/RR548z2/RAND_RR548z2.pdf

FARC gibi örgütler, ekonomik aktivitelerinden sosyal alanlardaki düzenlemelere kadar bir nevi devlet görevi üstlendiği söylenebilir. Çatışmaları devamlı kılan unsurlar (sosyal eşitsizlik ve ideolojik ayrışma) da FARC ve ELN'nin ülkenin en az gelişmiş kırsallarındaki etkilerini artırmıştır. Bunlara ek olarak, 1980'lerden itibaren durumu karmaşıklaştıran bir unsur daha devreye girmiştir. Bu dönemde Kolombiya'nın dünya kokain üretiminin yaklaşık %80'ini bulmasıyla terör örgütleri kendilerini finanse edecek yeni bir yol bulmuşlardır. Artık gerek askeri ekipman sağlamada gerekse siyasi amaçlar için finansal kaynaklarda büyük ölçüde uyuşturucu ticaretinden elde ettikleri gelirlerle beslenmektedirler.

1982 yılı örgütün doktrinsel olarak önemli dönüşüm geçirdiği bir yıl olmuştur. Yedinci Konferans adı verilen toplantıdan sonra adını FARC-EP (Halkların Ordusu) olarak değiştirmiştir. Bu tarihten sonra örgüt yayılmacı bir strateji güdeceğini belirtmiştir. Nitekim, 1982'ye kadar 3 cephesi olan FARC'ın ilerleyen dönemde hızla yayılarak 2000'li yıllarda yaklaşık 70 cephesi olduğu ileri sürülmektedir.⁸ Bunun yanı sıra, 1985 yılında FARC, Kolombiya Komünist Partisiyle birlikte Union Patriotic adında bir siyasi parti kurmuştur. Ancak, paramiliter grupların ve uyuşturucu örgütlerinin saldırılarına maruz kalmış ve uzun ömürlü olmamıştır.

1990'lı yılların başına gelindiğinde, FARC'ın gelirlerinin önemli kısmını yasadışı uyuşturucu ticaretinden elde etmesi örgütün çatışma alanlarını ve nedenlerini de dönüştürmüştür. Bu dönemde uyuşturucu kartelleriyle sıkı ilişki içine giren FARC, ELN ve diğer paramiliter gruplar ken-

8 a.g.e

di aralarında nüfuz çatışmasına girmiştir. Artık bu tarihlerden itibaren örgüt kokainin üretildiği Kolombiya’nın güney ve doğu kısımlarının kontrolü misyonunu ajandasına eklemiştir. Yapılan birtakım araştırmalara göre, 2000’li yıllardan itibaren FARC’ın yıllık 500-600 milyon dolarlık yasadışı uyuşturucu ticaret geliri olduğu hesaplanmaktadır. Ayrıca adam kaçırma, cinayet ve denetim kurduğu kırsal bölgelerden edindiği yasadışı vergilerle yıllık toplam gelirinin 25 milyar dolar civarı olduğu tahmin edilmektedir.⁹

“Yapılan birtakım araştırmalara göre, 2000’li yıllardan itibaren FARC’ın yıllık 500-600 milyon dolarlık yasadışı uyuşturucu ticaret geliri olduğu hesaplanmaktadır.”

Çatışmaların Bilançosu

FARC ve benzeri terör örgütlerinin güvensizlik ortamı ve mali kayıplarının yanında Kolombiya’ya en büyük zararı insan odaklı kayıplardır. Yapılan pek çok istatistiksel araştırmada ülkede yaklaşık 50 yıldır yaşanan terörün vehametini ortaya çıkarmaktadır. Bu zaman zarfında nüfusu 2016 verilerine göre 47,220,856 milyon olan¹⁰ Kolombiya’nın ortalama yedide birine denk gelen oranına tekabül eden 6,937,205 kişinin ülke içinde yerinden edilmiştir.¹¹ Bu oran Suriye’deki 7.6 milyon kişiden sonra dünyadaki en büyük ikinci sayıdır. Bu kişilerin büyük bir bölümü gelir seviyesi düşük bölgelerde hayatını sürdürmeye gayret göstermekte ve üçte

birlik kısmı ise açlık seviyesinde yaşamaktadır. Çatışmalarda hayatını kaybedenlerin sayısı ise %80’i sivil olmak üzere yaklaşık 220,000-300,000 kişi olarak ifade edilmektedir. UNCHR verileri itibarıyla, 340,000 kişi komşu ülkelerden Ekvator, Panama ve Venezuela’ya göç etmek zorunda kalmıştır.¹² FARC ve benzeri örgütlerin yaklaşık 30,000 kişiyi kaçırdığı ve 1970-2010 yılları arasında 25,000 kişinin bulunamadığı da farklı araştırmalardan çıkan sonuçlardandır.¹³ Afganistan ve Kamboçya’dan sonra 11.000 kişi en yüksek landmine kurbanları Denilebilir ki, haklarını korumak adına örgütlenen oluşumlar aslında en çok kırsal kesimdeki nüfusa zarar vermiştir.

“Çatışmalarda hayatını kaybedenlerin sayısı ise %80’i sivil olmak üzere yaklaşık 220,000-300,000 kişi olarak ifade edilmektedir. UNCHR verileri itibarıyla, 340,000 kişi komşu ülkelerden Ekvator, Panama ve Venezuela’ya göç etmek zorunda kalmıştır.”

Bu çerçeveden değerlendirildiğinde, Kolombiya’da yarım yüzyılı aşkın süren çatışmaların maddi kayıpları da dikkat çekicidir. Dünya Bankası verilerine göre; yapılan bazı çalışmalarda Kolombiya’da yaklaşık son 25 yılda barış sağlanabilseydi bugünkü kişi başına düşen gelirin %50 artacağı öne sürülmektedir.¹⁴ Bunlara ilaveten, barışın tahsis edilebilmesi için kırsal kesimlerde yapılacak yatırımların bile 80 ile 90 milyar dolar arası tutacağı öngörülmektedir.¹⁵

9 <http://www.unric.org/en/colombia/27013-the-guerrilla-groups-in-colombia>

10 <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/co.html>

11 Eylül 2016 verilerine göre hesap edilmiştir. Bakınız, www.nrc.org

12 www.nrc.org

13 <https://www.irinnews.org/analysis/2016/07/20/what-colombia%E2%80%99s-peace-process-can-teach-world-ve-cfr>

14 <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Feature%20Story/lac/Colombia%20Policy%20Notes%20Finalweb%20%20Sept%202014.pdf>

15 <http://www.cfr.org/colombia/colombias-civil-conflict/p9272>

Mücadelede Kullanılan Yöntemler ve Barış Süreçleri

Kolombiya Hükümeti, FARC ve diğer terör örgütleriyle mücadelede tek bir metottan ziyade farklı yöntemleri kullanarak, mücadele alanını ve ekipmanlarını eklektik bir şekilde harmanlamıştır. FARC özelinde ise değişik hükümetlerce zaman zaman ofansif yöntemlere ağırlık verilmiş, belirli dönemlerde ise FARC ile ateşkese yönelik barış müzakereleri gerçekleştirilmiştir. Barış müzakerelerinin en belirgin dinamiği ise genellikle bir suikast veya adam kaçırmaya neticesinde görüşmelerin kesilmesi olmuştur.

Kolombiya Hükümeti ve FARC arasındaki ilk barış turu 1982 yılında Başkan Betancur döneminde başlatılmış ve iki sene sonra ilk barış anlaşması imzalanmıştır. 1987 yılına kadar süren ateşkes, FARC ve Kolombiya Komünist Partisi’nin kurduğu siyasi parti (UP) üyelerinin paramiliter gruplar tarafından sistematik bir biçimde öldürülmesiyle son bulmuştur.

İkinci barış turu için 1991’de Başkan Gavria inisiyatif gösterse de, fiili olarak barış görüşmeleri tekrar 1998 yılında Başkan Pastrana döneminde harekete geçirilmiştir. Bu dönemde Pastrana, FARC’a barış müzakerelerini yürütebilmek için Kolombiya’nın ortasında yer alan 16,266 km²lik askersiz bölge tahsis etmiştir. Ancak, örgüt bu bölgeyi Pasifik ve Venezuela’ya açılan bir koridorla gerek mühimmat gerekse lojistik gereksinimleri için kullanmaya başlaması ve yasal olmayan uyuşturucu üretimi yapması nedenleriyle görüşmeler kesilmiştir.

Kuşkusuz, FARC’ın nicelik olarak aldığı en büyük darbe Başkan Uribe’nin inisiyatifiyle 2002 yılında başlatılan ve ABD tarafından

desteklenen ‘Uyuşturucuya Karşı Savaş’ girişimiyle gerçekleşmiştir. Uribe’nin bu sert ofansif yönteminin arka planına bakıldığında bu yıllarda FARC’ın hem niceliksel hem de etkili olma açısından en güçlü olduğu zamanlara denk geldiği görülür. Ancak, sıcak çatışmalar ve Kolombiya ordusu ile emniyet güçlerinin kuvvetlendirilmesiyle FARC askeri olarak zayıflatılmış ve bir anlamda barış sürecine ikna olması yönünde zemin hazırlanmıştır. Bu bağlamda, söz konusu ikna olma süreci neticesinde FARC olmazsa olmazlarından (mutlak zafer gibi) taviz vermek durumunda kalmıştır.

2012 yılında Kolombiya Hükümeti ile FARC arasında Havana’da başlatılan son barış müzakerelerinin somut sonuçlarından biri üzerinde mutabakata varılan 5 önemli başlık sonrası Haziran 2016’da karşılıklı ateşkes ilan edilmesi ve Eylül 2016’da barış anlaşmasının imzalanması olmuştur. Başkan Santos inisiyatifiyle özverili bir uğraş sonucu varılan barışa ‘en yakın’ adımlara ulaşabilmek için; eski FARC üyelerinin siyasete ve yargı süreçlerine katılımı, tarımsal kalkınma, yasadışı ekonomi, mağdurların tazminatı ve anlaşmanın uygulanması ve örgütün tasfiyesi gibi temel başlıklar müzakere edilmiştir.

Bu başlıklar arasında tarafların üzerinde ilk mutabakata varılan hususlar; FARC’ın siyasi katılımı ve tarım reform iken, 2014 yılında mağdurların barış görüşmelerine katılımı ile yasadışı uyuşturucu ticaretiyle ilgili stratejileri konuları kabul edilmiştir. Son turda, Norveç ve Küba ihtilafı konulara açıklık getirmekle sorumlu gözlemci ülke statüsündeyken; Şili ve Venezuela tarafların anlaşma kurallarına uygunluğunu kontrol eden garantör ülke konumundadır.

Yukarıda belirtilen gelişmelere bakıldığında, anlaşmada Kolombiya hükümetinin müzakere sürecinde isteğiyle 2 Ekim 2016 tarihinde referanduma sunulmuş ve çok az bir farkla reddedilmiştir. Ne var ki, anlaşmanın onaylanmamasının kamuya dönük bir takım gerekçeleri bulunmaktadır. Anlaşmanın en can alıcı noktasında, geçmişte ülkeyi büyük yıkıma uğratmakla sorumlu tutulan FARC mensuplarının yeteri kadar ceza almayacağı kaygısı yatmaktadır. Dolayısıyla 2012 yılında başlayan son barış müzakerelerinde inisiyatif sahibi olan Kolombiya Devlet Başkanı Santos, 'Hayır' oyu sahipleri ile istişare mekanizmasıyla barış arayışına devam etme yönünde irade göstermektedir. Neticede, anlaşmayı hayata geçirmek için üzerinde mutabakata varılamayan ve 'Hayır' oyuna neden olan maddeleri revize etmiş ve bu sefer Kongre'nin onayına sunmuştur. Revize edilen noktalar; kırsalda yaşayan toprak sahiplerinin güvenliğinin artırılması, uyuşturucu ticaretine karşı mücadelede daha somut adımlar gibi detayları içermektedir.

Barış görüşmelerindeki son turu bir önceki barış müzakerelerinden ayıran hususlardan biri de; tarafların üçüncü aktörlerle olan iletişimindeki yaklaşımdır. Yani, bu son süreçte gerek Kolombiya Hükümeti gerekse FARC, gözlemci ya da sponsor olan veya sürece destek olan uzmanlardan doğrudan yardım alabilecektir. Dolayısıyla, uluslararası camianın Kolombiya barış sürecine en yakın olduğu zaman diliminin 2012'de başlayan süreç olduğu ileri sürülebilir. Bu da çözüm sürecindeki diplomasi ve uluslararası girişimlerin etkisini artıran önemli bir faktördür.

Sonuç

Bütün gelişmeler dikkate alındığında 1957 yılından bu yana demokrasiyle yönetilen ve Latin Amerika'nın en eski demokrasisi olan Kolombiya'da çatışmaları sürekli kılan faktörlerden en fazla öne çıkanlar; ulusal birliği zedeleyen toplumsal sınıf çatışmaları ve devletin topraklarının bir kısmında kontrolünün zayıf olmasıdır. AB'nin Kolombiya çatışma çözümü sürecine angaje olması hem konjonktürel değişimler hem de Kolombiya'daki hükümetlerin çatışma çözümüne üçüncü aktörleri dahil etme isteği ile doğru orantılı gelişmiştir. Son dönemde, Santos yönetiminin çatışmayı bir iç sorun olarak nitelendiren ve gerektiğinde yabancı aktörleri davet eden ihtiyatlı yaklaşımı da esasen AB'nin Kolombiya çatışmasına baştan beri tutunduğu tavidir demek doğru olacaktır.

Uluslararası camianın yaklaşımı açısından, Obama sonrası dönemde ABD-Kolombiya ilişkisinin müttefiklik boyutu da önem arz etmektedir. Nitekim Obama son döneminde Kolombiya'ya ek 450 milyon dolarlık bir yardım bütçesinin Senato'dan geçmesini sağlamıştır. Hatta, çatışma süreci ve sonrasında desteğini yinelemiştir. Dolayısıyla, ABD'nin yeni yönetiminin Kolombiya çatışma sürecini nasıl resmedeceği angaje olma düzeyinde belirleyici olacaktır.

Tüm bu girişimlere ve dönemsel olarak kesintiye uğrayan barış görüşmelerine rağmen Kolombiya'da yarım yüzyılı aşkın çatışma süreci tamamen bitirilememiştir. Şüphesiz ki, çatışmaların birbiri içine geçmiş ekonomik, ideolojik, sosyal ve hatta narkotik boyutlarının bulunması tek tip bir çözüm arayışını imkansız kılmaktadır.

BİLGESAM Hakkında

BİLGESAM, Türkiye'nin önde gelen düşünce kuruluşlarından biri olarak 2008 yılında kurulmuştur. Kar amacı gütmeyen bağımsız bir sivil toplum kuruluşu olarak BİLGESAM; Türkiye'deki saygın akademisyenler, emekli generaller ve diplomatların katkıları ile çalışmalarını yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası gündemi yakından takip eden BİLGESAM, araştırmalarını Türkiye'nin milli problemleri, dış politika ve güvenlik stratejileri, komşu ülkelerle ilişkiler ve gelişmeler üzerine yoğunlaştırmaktadır. BİLGESAM, Türkiye'de kamuoyuna ve karar alıcılara yerel, bölgesel ve küresel düzeydeki gelişmelere ilişkin siyasal seçenek ve tavsiyeler sunmaktadır.

Yazar Hakkında

Sibel Karabel lisans eğitimini 2000 yılında Marmara Üniversitesi İngilizce İşletme bölümünde tamamlamıştır. 2005 yılında İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret bölümünde ilk yüksek lisansını bitiren Karabel'in uluslararası şirketlerde dış ticaret uzmanlığı deneyimi bulunmaktadır.

Karabel 2013 yılında Marmara Üniversitesi AB Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler bölümünde ikinci yüksek lisansına başlamıştır. Tezini 'Soğuk Savaş Sonrası Tek Kutuplu Dünya Düzleminde Çin'in Küresel Yükselişinin Avrupa Birliği'nin Uluslararası İlişkilerine Etkileri' üzerine yazmıştır. 2013 yılında London School of Economics Uluslararası İlişkiler bölümünde sertifika programı tamamlayan Karabel ileri seviyede İngilizce ve başlangıç seviyesinde İtalyanca bilmektedir. 2015 yılı Aralık ayından itibaren Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi'nde (BİLGESAM) Avrupa Birliği araştırmaları uzmanı olarak çalışmakta olan Karabel'in temel çalışma alanları Avrupa Birliği-Türkiye İlişkileri, Avrupa Birliği-Çin İlişkileri ve Güvenlik'tir.